

ARBEJDERMUSEET

& ARBEJDERBEVÆGELSENS BIBLIOTEK OG ARKIV

ÅRSRAPPORT 2014

Brøndby Strand, foto fra udstillingen "Forstaden – elsket og udskældt".

Foto: Kasper Vang Nielsen

Indholdsfortegnelse

Ledelsesberetning	3
Museets arbejdsgrundlag	3
Formidling	3
Skoletjeneste.....	9
Samlinger	12
Digitalisering og tilgængeliggørelse	16
Forskning.....	17
Besøgstal, bestillinger og forespørgsler.....	18
Restaurant, butik og lokaleudlejning	19
Bygningerne	20
Organisation.....	21
Samarbejde, netværk og bestyrelser	21
Arbejdermuseet & ABAs bestyrelse.....	23
Arbejdermuseet & ABAs Advisory Board.....	23
Årsregnskab.....	24
Resultatopgørelse	24
Balance	25

Ledelsesberetning

Museets arbejdsgrundlag

Arbejdermuseet & Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv er en selvejende institution. Som statsanerkendt museum er institutionen omfattet af og modtager drifttilskud fra Kulturstyrelsen i henhold til Museumsloven. Museet skal derfor opfylde lovens hovedformål, som er at indsamle, registrere, bevare, forske og formidle inden for det virkeområde, som museet dækker. Dette virkeområde er i institutionens vedtægter fastlagt som ”ud fra historiske og kunsthistoriske perspektiver at indsamle, bevare, forske i og formidle såvel arbejderne liv som arbejderbevægelsens virke i alle dens forgreninger”.

En afgørende forudsætning for at opfylde institutionens hovedformål, lovkrav og forventninger er, at det økonomiske grundlag er til stede. Institutionens driftøkonomi er baseret på statslige tilskud og på drifttilskud fra LO, samt på egne indtægter fremkommet gennem entréopkrævning, butik- og cafédrift, undervisnings- og omvisningsvirksomhed, lokaleudlejning, fotosalg samt forpagtningsafgift fra institutionens restaurant Café og Øl-Halle ”1892”.

Udstillings- og forskningsprojekter, erhvervelser til samlingerne samt bevaringsopgaver, der ligger ud over den grundlæggende virksomhed, er i reglen afhængige af offentlige særbevillinger eller tilskud fra organisationer og private fonde. I 2014 har Arbejdermuseet & ABA modtaget økonomisk støtte fra Arbejdsmarkedets Feriefond, Augustinus Fonden, Bikubenfonden, Kulturstyrelsen, Københavns Kommune, Letterstedtska Föreningen, LO/Landsorganisationen i Danmark, Ny Carlsbergfondet, Realdania, Syddansk Universitet, SDU Ph.d.-skolen, Socialdemokraterne og Socialistisk Folkeparti.

Formidling

Faste udstillinger

Arbejdermuseets faste udstillinger omfatter ”Familien Sørensen”, ”1950’erne”, ”Industrisamfundet” og ”Børnenes Arbejdermuseum”. Disse udstillinger udgør de mest

omfattende og gennemgående formidlingstilbud til publikum, og danner grundlag for hovedparten af institutionens undervisnings- og omvisningstilbud. Det er uden tvivl de faste udstillinger, der for mange besøgende og for offentligheden generelt tegner museets profil, og institutionen arbejder løbende på at vedligeholde og forbedre tilgængeligheden til disse udstillinger.

Det er imidlertid tydeligt, at især hvad angår "Familien Sørensen" og "1950'erne" er der behov for en grundlæggende opdatering af de formidlingsmæssige greb og også en gentænkning af tematiseringen af dele af disse formidlingsområder. En tidligere ansøgning om økonomisk støtte til projektet opnåede desværre ikke tilsagn, og projektet har i 2014 befundet sig i en gentækningsfase. Der er sidst i 2014 blevet ført drøftelser om den proces, der skal føre frem til en ny beskrivelse af den indholdsmæssige tematisering og formidlingsmæssige profil, som skal danne grundlag for etablering af nye partnerskaber både med hensyn til finansiering og indholdsudvikling.

Til museets faste formidlingstilbud hører også videoinstallationen "En bygning vi rejser. En fortælling om arbejderbevægelsens fødsel", der vises på festsalens tagetage. Af hensyn til brandsikkerhed er der kun adgang til loftetagen med ledsagelse af en medarbejder fra museet.

Derudover har publikum fri adgang til den interaktive filmsamling "Under eget tag – Arbejdernes første forsamlingsbygning".

Særudstillinger

Med mennesker

Det samlede tema for denne særudstilling var kunst med mennesker i centrum. De viste værker fra museets samling skildrede hverdagen, som den har formet sig for de fleste. På arbejdspladsen, i det politiske liv, i familien. Mennesker i forskellige livsfasen og under skiftende samfundsforhold. Ofte skildret af kunstnere, der har engageret sig i sin samtids problemer, og med deres billeder har ønsket at ændre på tingenes tilstand. Udstillingen bestod af værker udført af kendte kunstnere som bl.a. Jørgen Andersen-Nærum, Victor Brockdorff, Erling Frederiksen, Erik Hagens, Anette Harboe Flensborg, Aksel Jørgensen, Ursula Reuter Christiansen, John Kørner og Hans Scherfig. Men også i dag næsten glemte kunstnere var med, som fx maleren Magnus Bengtsson, der i 1910'erne

arbejdede målbevidst med at sætte fabriksarbejderen og dennes miljø på dagsordenen.

Udstillingen blev vist i perioden 12. april til 10. august.

Forstaden – elsket og udskældt

Forstaden – elsket og udskældt, der åbnede 3. oktober, var årets store kulturhistoriske satsning. Udstilling blev til i et samarbejde mellem Arbejdermuseet og Kroppedal Museum, og indebar ud over udstillingen på Arbejdermuseet en særudstilling i et ledigt butikslokale i Ishøj Bycenter med fokus på udviklingen af forstaden i netop den kommune.

På Arbejdermuseet fortælles historien om arbejdernes vandring fra de overbefolkede byer og ud i nyanlagte forstadsbebyggelser. Udstillingen giver indblik i de tanker, der fra byplanlæggeres og arkitekters side blev lagt i at udvikle forstaden som en ramme, der passede til det moderne familie- og arbejdsliv. Der bliver givet eksempler på de mange forskellige former for liv, der udspiller sig i forstaden, og på hvordan beboerne havde forskellige tilgange til at skabe et hjem ud af de nybyggede huse og lejligheder. Og endelige rejser udstillingen spørgsmål om, hvordan fremtiden ser ud for de forstæder, der i dag er hjemsted for halvdelen af alle mennesker i Danmark.

Formidlingsmæssigt fokuserer "Forstaden – elsket og udskældt" på at skabe forbindelse mellem en for publikum meget tilgængelig og engagerende udstilling og komplekse forskningsanalyser af spørgsmål omkring by, bolig og velfærd. Dette sker primært gennem en række interaktive "ekspertskærme" i udstillingen, hvor publikum efter eget valg kan høre korte fremlæggelser fra forskere med særlig viden om forstadens historie og byudvikling generelt.

Museet har udviklet et undervisningsprogram til brug i udstillingen, således at den også kan indgå i rækken af tilbud til skoleklasser.

Rana Plaza

Mindst 1134 arbejdere omkom, da bygningen Rana Plaza kollapsede den 24. april 2013 i Savar uden for Dhaka, Bangladesh. Det er den værste katastrofe i tekstilindustriens historie. Rana Plaza husede fem fabrikker, der alle leverede tøj til globale tøjselskaber og vestlige modehuse, også danske. Mange af arbejderne var blevet tvunget ind i den faldefærdige bygning mod deres vilje om morgenen den 24. april.

Udstillingen, der åbnede for publikum på årsdagen for tragedien den 24. april, viser fotograf Søren Zeuths portrætter af overlevende fra Rana Plaza og pårørende, der stadig leder efter afdøde i ruinerne et år efter katastrofen. I udstillingen ses også rester af arbejdernes tøj, både fysisk og fotograferet som var det det modetøj, der blev produceret i Rana Plaza. Zeuth besøgte ruinen efter den kollapsede bygning i februar 2014. Ruinen ligger i dag som et monument over den udvikling, der har præget tøjbranchen de seneste årtier. Søren Zeuth fortæller om Rana Plaza her et år efter tragedien:

"Det er et sted fyldt med stærke billeder og med vrede, afmagt og sorg. Arbejderne blev tvunget ind på fabrikken mod deres vilje, så historien handler helt enkelt om, hvordan vi behandler folk i den globale produktion af modetøj".

Nina Bang

Den 23. april markerede vi udnævnelsen af Danmarks første kvindelige minister (og verdens første i en parlamentarisk valgt regering), Nina Bang, med en mindre udstilling.

I dag er Nina Bang kendt som Danmarks, og i nogle tilfælde verdens, første kvindelige minister. Men selv så hun sig først og fremmest som socialist: "Vi har lært, at skønt der virkelig eksisterer en Kvindesag, saa falder Delingslinjen ikke mellem Kønnene, men mellem Klasserne" (Social-Demokraten 23. september 1898).

I sin samtid var hun en mere nuanceret figur end blot kvinde og socialist. Hun var kendt som historiker, journalist, medlem af Københavns Borgerrepræsentation og af Socialdemokratiets hovedbestyrelse og som en skikkelse med markante holdninger til marxistisk historieskrivning og kvindens stilling i samfundet. Hun havde et solidt internationalt netværk til andre ledende socialister og socialdemokrater. Det er alle de facetter, udstillingen fremhæver.

Hej søster – En udstilling om musikeren Trilles liv

I perioden 22. november 2013 til 22. april 2014 viste museet en udstilling om musikeren Trilles liv og samtid. I udstillingen portrætterede kunstner Stine Gade Christensen i collageform sangeren og musikeren Trilles livshistorie. Fra barndommen i en 2-værelses på Amager, over ungdommens søgen efter et musikalsk ståsted til tiden som en af Danmarks mest toneangivende sangerinder i 1970'erne og 1980'erne.

Andre formidlingsaktiviteter

Eksterne aktiviteter

Placeringen af Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv i Tåstrup giver en særlig mulighed for at synliggøre institutionens samlinger og viden over for beboere i dette område. Det er blandt andet sket gennem fire mindre montrestillinger på Tåstrup Bibliotek med "1. Verdenskrig og antimilitarismen" fortalt med løbesedler og småpjecer, og dernæst "Socialdemokratiske modstandsgrupper" med fotos og originaldokumenter. Derefter fulgte et tema om "Fagforeningssange" og endelig "BZ-bevægelsen", der ud over badges også præsenterede en del af det materiale fra Gråt Guld-samlingen, der stod over for digitalisering. Arbejdermuseet & ABA har derudover deltaget i Tåstrup Kul'Tour 11. juni med et arrangement på Tåstrup Bibliotek med journalist og forhenværende chefredaktør og presseattaché Preben Hansen i samtale med arkivar Katrine Madsbjerg.

På Facebook havde en medarbejder fra Avedøre Bibliotek netop bemærket montrestillingen om 1. Verdenskrig. Da det udstillede ikke kunne udlånes, blev Avedøre Bibliotek tilbudt at låne andre samtidige autentiske materialer fra hverdagen til en "væg" og montre.

På kursusejendommen Langsøhus i Silkeborg blev en række gamle plakater, som bibliotekssamlingen havde ekstra eksemplarer af, til en flot ny udsmykning af rummene.

Arbejderhistoriefestival

I samarbejde med Selskabet for Forskning i Arbejderbevægelsens Historie (SFAH) afholdt Arbejdermuseet 10. maj Arbejderhistoriefestival. Programmet bestod af foredrag, debatter og filmfremvisninger, og inddrog en række forskellige lokaler i museet. SFAH havde gjort et stort arbejde for at markedsføre begivenheden, der endte som en stor succes med over 400 besøgende på dagen.

Stalingrad og Istedgade overgiver sig aldrig

I anledning af 70-året for den københavnske folkestrejke i sommeren 1944 var der folkekøkken og spisning ved langborde i Festsalen. Efter maden holdt historiker og 'folkestrejke'-ekspert Michael Kjeldsen foredrag med titlen "Folkestrejke og folkekøkken". Arrangementet fandt sted d. 2. juni.

Store strikkedag

I samarbejde med Arbejdermuseets Venner blev der 8. juni afholdt Store stikkedag. Strikningen foregik rundt omkring i udstillingerne, og deltagerne blev opfordret til at medbringe strikkeopskrifter fra forskellige perioder.

Kulturnat

Den københavnske kulturnat 10. oktober stod på Arbejdermuseet i 1950'ernes tegn. Den autentiske frisørsalon "Salon Agnes" var stillet op i Stauning-salen og gav de besøgende mulighed for at få sat håret op til en travl og festlig aften. Der var fuldt belagt i kludedukkeværkstedet på 2. sal og i Børnenes Arbejdermuseum i stueetagen. I gården og på Rømersgade serverede Café & Øl-Halle "1892" græskarsuppe til lyden af lirekassemusik. Og i Festsalen var der først på aftenen danseundervisning ved Signe Frydenlund og senere forrygende rockabilly-musik ved Rock It med Tamra Rosanes i front. Det gav trængsel både på dansegulvet og i kaffebaren. Da aftenen var omme, have næsten 3.800 gæster været gennem huset, og Kulturnatten er dermed årets klart største besøgsdag for Arbejdermuseet.

Jul på Arbejdermuseet.

Traditionen tro blev 1950er-udstillingen pyntet op til jul og et stort juletræ stillet op i Festsalen. Søndag d. 7. december var der juletræsfest med aktiviteter for børn og deres forældre. Arrangementet var meget populært og skabte kø ned ad Rømersgade.

Andre formidlings- og foredragsaktiviteter

Der er gennemført arkivrundvisninger for Slægtshistorisk forening for Vestegnen, KVINFO og The Women and Memory Forum fra Egypten, Grundfos og Gert Petersen-Selskabet.

I regi af Folkeuniversitetet i København lagde Arbejdermuseet & ABA i marts hus til forelæsningsrækken "Det 20. århundredes ungdomsbevægelser og venstrefløjen".

Som del af Golden Days-festivalen var der 11. september foredragsmaraton i festsalen med fokus på dansk krigsmodstand og danskernes forhold til krig gennem tiden med udgangspunkt i Marie Nielsens opgør med krigen og Socialdemokratiet. Blandt foredragsholderne var Morten Thing, Henning Grelle, Kristine Midtgaard, Chris Holmsted Larsen og Peter Viggo Jacobsen.

Den 15. september ville Jens Otto Krag være fyldt 100 år. I den anledning inviterede Arbejdermuseet & ABA til foredrag i festsalen med Krags fortrolige ven, tidligere Folketingsmedlem Søren Hansen, som fortalte både om Krags privatliv og hans politiske virke.

Skoletjeneste

21.836 elever fra grundskolen og ungdomsuddannelserne har i 2014 besøgt Arbejdermuseet & Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv. Af disse har 14.280 elever deltaget i et undervisnings-tilbud, mens 7.556 elever har besøgt institutionen på egen hånd. Skoletjenestens brugere udgør i 2014 29% af museets samlede besøgstal.

Skoletjenesten har i løbet af året udbudt 10 faste undervisningstilbud og har herudover udbudt 9 længerevarende forløb, der udfoldes nedenfor.

150 lærerstuderende har deltaget i forskellige workshops med fokus på museets potentialer i undervisning, læring og den åbne skole (reformen, udfoldes nedenfor). 60 lærere har deltaget i lærerkurser, og 15 lærere har afviklet fagudvalgsmøder på institution.

Ud over de undervisnings- og udviklingsansvarlige for afdelingen har bemanningen i år bestået af 11 studentermedhjælpere. Hertil kommer seks lærerstuderende, der har afviklet deres praktik i andre skoleformer på museet samt en praktikant tilknyttet projektet "Unge stemmer" i efteråret 2014.

Forstadens stemmer

I forbindelse med særudstillingen "Forstaden – elsket og udskældt" har Skoletjenesten udviklet et fortælleprojekt med fokus på mundtlig formidling og historiefortællingen som didaktisk greb og metode. Formålet med projektet var, at de deltagende elever fik styrket deres kompetencer inden for mundtlig formidling og kommunikation. Gennem deres egne oplevelser og indtryk af det område de kommer fra, fik eleverne til opgave at skabe deres egne fortællinger og udtryk, der kunne give andre et indtryk af, hvad det vil sige at vokse op i Helsingør, Ishøj og København (de udvalgte skolers hjemkommuner).

Projektet blev til i samarbejde med Bestellers og bestod af workshops på museet, på skolerne og blev afsluttet med en fortællefestival d. 22. oktober i festsalen. 150 elever i alt deltog i projektet. I 2015 tilbydes der faste undervisningsforløb i udstillingen.

Os og fattigdom – talentprojekt

Skoletjenesten har gennem de sidste tre år haft et partnerskab med en lokal folkeskole, Den Classenske Legatskole. I foråret 2014 samarbejdede skoletjenesten med DCL om et særligt talentprojekt, hvor elever med særlige faglige forudsætninger, eller elever som var særlig motiveret for at arbejde med læring uden for skolen, frivilligt kunne deltage. 17 elever fra 9. årgang tilmeldte sig projektet, og de deltog i opsætningen af en aktualitetsudstilling på balkonen, hvor de fik til opgave at formidle deres oplevelse af fattigdom anno 2014.

Målet med projektet var at udfordre eleverne på deres forestillinger og fordomme om fattigdom, og for museet var målet at få et indblik i de problematikker og formidlingsmæssige greb, der optager og motiverer unge. Ud over eleverne deltog "Gadens stemmer", som består af hjemløse, der formidler København ud fra et hjemløseperspektiv.

Da bedste var barn

Museet har i flere år oplevet en stigning i antallet af skoler, der bruger udstillingen om 1950erne som afsæt for at undervise i den nære slægts historie. Skoletjenesten valgte derfor i 2014 at udvikle et decideret undervisningstilbud, der kunne understøtte dette behov og ønske fra vores brugere. Forløbet hedder "Da bedste var barn", og eleverne arbejder bl.a. med en tidsrejse tilbage til 1958 og i drenge- og pige grupper med fokus på forskelle og ligheder på drenge og piger dengang versus i dag. Afslutningsvis laves der fysiske tidslinjer, der understøtter elevernes forståelse af historie som et begreb, der opererer med fortid, nutid og fremtid.

Gør en god skole bedre – implementering af folkeskolereformen

Folkeskolereformen "Gør en god skole bedre" trådte i kraft pr. 1. august 2014. Afdelingen har det sidste år arbejdet intensivt på at forberede institutionens undervisnings- og læringsaktiviteter til reformen og de nye krav og muligheder for samarbejder i mødet med skoler og elever.

To væsentlige indsatsområde har været faglig læsning og skrivning samt oprettelsen af et valgfag på institutionen (begge uddybes herunder). Herudover har vi haft særlig fokus på den del af

reformen, der kaldes "Den åbne skole". Den åbne skole er kravet om et øget samarbejde mellem skoler og den omkringliggende verden, herunder kulturinstitutioner. Dette krav skal også ses i lyset af Kulturministeriets strategi, der skal sikre, at alle børn og unge møder kunst og kultur i deres hverdag.

Som et led i den åbne skole har Københavns Borgerrepræsentation afsat tre millioner over de næste tre år til at sikre gratis undervisningstilbud til byens folkeskoler. Arbejdermuseet blev i den forbindelse udvalgt som en af de institutioner, hvor københavnske skoler har kunnet modtage gratis undervisning. 73 klasser har benyttet sig af dette tilbud.

Den fortsatte implementering af folkeskolereformen vil optage afdelingen i de kommende år.

Unge stemmer

Talentprojektet "Os og fattigdom" gav et udgangspunkt for at ansøge Kulturstyrelsen om midler til at oprette et valgfag i forlængelse af skolereformen. Projektet blev kaldt "Unge stemmer", og modtog 755.000 kr. i støtte.

Projektet udspringer af de europæiske undersøgelser, der viser, at danske unge er blandt de mest kompetente demokrater i Europa. De forstår demokratiets præmisser, beslutningsprocesser og kan identificere demokratiske og politiske problematikker. Men samtidig har danske unge en lav demokratisk selvtillid. 52% af de adspurgte unge i undersøgelserne tror således ikke på, at andre synes, at deres holdninger er værd at lytte til.

Valgfaget skal gennem brug af arkivalier, genstande, debatter og projektarbejde være med til at give eleverne en forståelse for, at det samfund, de er en del af, er historie- og menneskeskabt. At der er ganske almindelige mennesker før dem, der har peget på udfordringer, uretfærdigheder, problematikker og potentialer, og at de gennem deres handlinger har været aktive medborgere.

Eleverne skal afslutningsvis selv være med til at sætte aktuelle problematikker på dagsordenen i form af kampagner og kreativ aktivisme.

Læs, leg og lær med historien

Læs, leg og lær med historien er en del af institutionens indsats for en styrkelse af børn og unges læsekompetencer. Læs, leg og lær med historien er støttet med 450.000 kr. af Kulturstyrelsen, og projektet har i 2014 resulteret i et nyt undervisningstilbud, der udbydes til 3.-5. klasse i Børnenes

Arbejdermuseum samt et 71 sider langt undervisningsmateriale, der kombinerer elevernes oplevelser og viden fra museet med undervisningen i skolen. Projektet er udviklet i samarbejde med UCC ved læsekonsulent Susanne Arne-Hansen og følgeforsker Leon Dalgas samt seks testklasser fra hovedstadsområdet.

Forløbet og materialet er blevet udbudt siden 1. september. Undervisningsmaterialets første oplag på 5.000 bøger var udsolgt medio november, og andet oplag forventes at udkomme primo januar 2015.

Museumsundervisningsuddannelsen

Skoletjenestens undervisnings- og udviklingsansvarlige på Arbejdermuseet & Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv har i efteråret 2014 udviklet og afviklet MuseumsUndervisningsUddannelsen for ODM samt deltaget i udvikling og afvikling af temadage for Skoletjenesten på Sjælland, underviserkurser på tværs af kulturinstitutioner på hele Sjælland, og holdt oplæg om museets læringsaktiviteter i København, Århus, Vejle og Herning. Herudover har en af medarbejderne været frikøbt til at udvikle undervisningsforløb til Folketinget.

Anden undervisning og foredragsvirksomhed

Med henblik på at gøre flere studerende opmærksomme på mulighederne for at benytte Arbejdermuseet & ABAs samlinger i deres studiearbejde har studerende fra Københavns Universitet, Aarhus Universitet og Syddansk Universitet i 2014 været gennem undervisningsforløb i arkivkundskab i arkivet i Tåstrup. Derudover er der gennemført to arkivformidlingsforløb for gymnasieklasser fra Albertslund Gymnasium og HF.

Samlinger

Nyindsamling

Arkivet modtog i 2014 ca. 140 hyldemeter nye arkivalier. Den største enkeltaflevering var fra Offentligt Ansattes Organisationer (OAO) på ca. 125 hyldemeter journalsager fra 00erne. De nye journalsager indgår i samme journalsagssystem, som tidligere er afleveret af Statsansattes Kartel og går tilbage til 1972. Derudover er der modtaget mindre arkivafleveringer fra Morten Thing (bl.a.

kopier af russiske dokumenter vedr. "Moskvaguldet"), Jørgen Tved (lydoptagelser fra Fælles Kurs' radiostation Folkets Radio), Viggo Toften-Jørgensen vedr. Den Faglige Klub i TIB, Enhedslisten i Københavns Borgerrepræsentation vedr. Ungdomshuset, Konstruktørforeningens arkiv fra oprettelsen i 1966 og frem til 2012, Jens Fransen (DKP Slagelse i 1970-80erne), venstrefløjspolitikeren Villo Sigurdsson (bl.a. papirer fra tiden som partisekretær for Venstresocialisterne og i Københavns Borgerrepræsentation) m.fl.

3F har afleveret digitalt i form af 350 GB film, billeder og lyd fra hhv. 3F, SID og KAD, fx film- og lydoptagelser af kongresser fra 1980erne og frem. På samme vis har Stilladsarbejdernes Brancheklub afleveret 7 GB blandet historisk materiale fra klubbens politiske kampe, bl.a. interviews med stilladsarbejderne Karate Mogens og Lars Halvvind.

Der arbejdes fortsat på at formalisere afleveringsaftalerne med en række organisationer og privatpersoner.

Museumssamlingen har i årets løb modtaget 155 indkomster, hvilket er godt 20% færre end sidste år, men der har heller ikke været større indsamlingstiltag i stil med indsamlingen fra lærerkonflikten i 2013. Antallet af indkomster må dog stadig anses for at være relativt højt, og vi er glade for, at institutionen fortsat nyder offentlighedens bevågenhed, når det gælder aflevering af genstande. En meget stor del af de afleverede genstande bliver anvendt i museets studiesamling, hvor de anvendes i den løbende formidling og opbygning af åbne interiører.

Blandt de indkomster, der er afleveret til museets permanente samling, skal særligt fremhæves Hans Scherfigs børnetegninger, som er afleveret af hans datter, Christine Scherfig. Tegningerne giver et sjældent indblik i en helt ung kunstners kreative begavelse, og er et meget værdifuldt supplement til museets eksisterende samling af Scherfig-tegninger.

Desuden har institutionen erhvervet Hans Scherfigs skitse til Tømrerskruen i form af en papircollage. Collagen har næsten karakter af et selvstændigt værk, og den illustrerer samtidig en væsentlig del af baggrunden for det udtryk, som maleriet fik i sin endelige form.

En anden markant indsamling er Christen Hørdums skrivebord. Christen Hørdum var Socialdemokratiets første folketingsmedlem, og skrivebordet er gennem en datter af Hørdum gået i arv til et oldebarn og ad den vej kommet til Arbejdermuseet. Skrivebordets proveniens kunne fastslås ved hjælp af et fotografi i samlingen.

I 2008 modtog museet seks stofcollager fra Carlsbergs Børnedaghjem af Dagmar Starcke, og der er nu indkommet yderligere to. Det må antages, at Arbejdermuseet & ABA nu er i besiddelse af den komplette udsmykning fra Dagmar Starckes hånd til børnedaghjemmet. De to senest tilkomne collager er i forholdsvis dårlig stand, men de er indgået i samlingen, fordi de udgør en helhed sammen med de øvrige og dokumenterer en kvindelig kunstners oeuvre.

I det mere kuriøse hjørne har museet erhvervet Jens Otto Krags stok. På fotografier i samlingen optræder Jens Otto Krag med stokken i hånden på sine gåture i klitterne ved Skiveren. Udover at være en ikonisk genstand fra en af Socialdemokratiets store statsministre rummer stokken også en fortælling om Jens Otto Krag efter hans tid som statsminister.

Udlån

Også i 2014 har Arbejdermuseet & ABA bidraget med udlån af både genstande, arkivalier, tryksager og plakater til udstillinger på andre museer.

Det gælder således særudstillingerne "Byens Natur" på Københavns Museum, "Ned med våbnene. Krigsmodstand i Danmark 1914-1918" på Det Kongelige Bibliotek, en udstilling om Daells Varehus krigskataloger ligeledes på Det Kongelige Bibliotek, "Asger Jorn – Kunstneriske Dialoger" på Museum Jorn og "Jorn Rastløs Rebel" på Statens Museum for Kunst.

Til udstillingen "Alle tiders turist" på Bornholms Museum har vi udlånt en del, overvejende studiesamlingsgenstande, fra Arbejdermuseet & ABAs tidligere særudstilling "Ferie, ferie, ferie - Slap nu af du har fri", der lukkede ved nytårsskiftet 2013/2014. Til Greve Museums permanente udstilling om 1. verdenskrig på Mosede Fort er der udlånt Parvus Helphands tyske rejsepas.

Arbejdermuseet & ABAs udlån til Nationalmuseets udstilling "Danmarkshistorier" er blevet revideret og omfatter nu to faner, en buste og en lang række arkivalier og plakater.

Rudersdal Museer lånte materiale fra arkiv- og bibliotekssamlingen om afholdsbevægelsen.

Endelig skal det nævnes, at museet udlånte en stegepande fra studiesamlingen til optagelserne af TV-serien "Badhotellet".

Registrering

Året var præget af det fortsatte arbejde på at indhente registreringsefterslæb. I arkivet blev 17 arkiver registreret i 2014, herunder Fælles Kurs (1979-2003) og Arbejderbevægelsens Faglige, Politiske Sekretariat (1987-2001). De to organisationers arkiver kan bidrage til de seneste årtiers politiske historie før og efter Berlinmurens fald. Fælles Kurs var et parti under ledelse af den tidligere DKP'er og formand for sømændene, Preben Møller Hansen, der på en populær politik med fokus på indvandringskritik og ældrepolitik formåede at komme i Folketinget i 1987-1988. AFPS var et LO-finansieret sekretariat, der arbejdede for fastholdelsen og styrkelsen af Socialdemokratiets position i fagbevægelsen. Centralt i arbejdet var et stort arbejdspladskontaktetværk af socialdemokrater, der bl.a. distribuerede sekretariatets blad Arbejdspladsen, samt støtte til etablering og drift af socialdemokratiske klubber på arbejdspladser og i fagforeninger, hvilket nu kan undersøges nærmere i det 187 kasser store arkiv.

Som et særligt projekt er der foretaget registrering af digitaliserede lydoptagelser af SF's hovedbestyrelsesmøder fra perioden 1969-1982, svarende til ca. 700 timer. Det SF, der skildres gennem optagelserne, er et ungt parti, der i årene umiddelbart efter den første formand, Aksel Larsens afgang i 1968 fortsat kæmper for at finde sine ben og faste ståsted på den danske venstrefløj - klemt inde mellem DKP og VS på venstre side og Socialdemokratiet på højre. Debatterne var domineret af EF-modstanden, der kunne samle partiet, og spørgsmålene om atomkraft og mulige revolutionære omvæltninger, der omvendt fremkaldte store uenigheder.

For museumssamlingen er registreringsefterslæbet i store træk indhentet. En række ældre afleveringer mangler dog at blive endeligt vurderet i forhold til indlemmelse i museumssamlingen eller studiesamlingen eller tilbagelevering til giver. I alt er der i 2014 oprettet 594 nye poster i Regin fordelt på 1 arkivfond, 270 kulturhistoriske genstande og 323 kunstværker. Der er oprettet 7 nye sager.

Bevaring

Magasinet i Tåstrup er blevet udstyret med en ny stor kompaktreol, der skal anvendes til opbevaring af genstande fra magasinet i Buddinge. Flytningen af genstande fra det gamle magasin til Tåstrup er fortsat gennem hele året. Samtidig er der også blevet arbejdet tæt sammen med leverandøren af kompaktreolen omkring udvikling af en opbevaringsløsning til fanesamlingen, og

dette faldt på plads ved årets udgang. Der udestår dog fortsat en fysisk gennemgang af fanesamlingen med henblik på at vurdere bevaringstilstanden.

Den kassationsproces, der blev indledt for et par år siden og førte til godkendelse fra Kulturstyrelsen til udskillelse af en lang række proveniensløse eller meget nedbrudte genstande, er fysisk ført til ende.

Digitalisering og tilgængeliggørelse

Gråt Guld

Digitaliseringen af en del af den enestående samling af småtryk fra politiske partier, organisationer og begivenheder, i daglig tale "Gråt guld", har stået på gennem hele året. Projektet blev muliggjort gennem en bevilling fra Kulturstyrelsen i 2013, og arbejdet har blot understreget, hvor vigtig en kildegruppe der er tale om i forhold til måderne, hvorpå politiske budskaber er blevet kommunikeret på. Projektet afsluttes i starten af 2015.

EuropeanaPhotography

I november rundede antallet af indscannede fotos fra før 1939 25.000. Institutionen havde dermed opfyldt sin forpligtelse i forhold til det EU-finansierede digitaliseringsprojekt, der med inddragelse af 18 partnere skulle lede til digitaliseringen af over en halv million fotos fra fotografiets første hundrede år. Der er tale om en meget stor og langvarig indsats, der har haft mange bump på vejen, men som har medført, at en stor mængde historiske fotos nu er tilgængelige for alle interesserede og bedre bevaret for eftertiden.

Oplysninger om samtlige billeder bliver publiceret på den fælleseuropæiske kulturarvsportal Europeana. Ophavsretlige begrænsninger medfører dog, at kun en del af de indscannede fotos vil være synlige over nettet. Arbejdermuseet & ABAs bidrag vil dog som altid være tilgængeligt for publikum, der ønsker at anvende det på læsesalen.

Forskning

Institutionen modtog i 2014 støtte fra Kulturstyrelsen til at museumsinspektør Helle Leilund kunne færdiggøre sin ph.d.-afhandling om arbejdsbeklædning inden for en række faggrupper.

Forskningsarbejdet startede i december 2014 og afsluttes med udgangen af juni 2015.

Museumsinspektør Margit Bech Larsen fortsatte sit arbejde med phd-projektet "Hvem er arbejderne? – Arbejderbegrebets udvikling 1870-2015".

I oktober forsvarede tidligere direktør Louise Karlskov Skyggebjerg phd-afhandlingen "Teknologihistorie, historieforskning og -formidling i feltet mellem opfindelsesfascination og diskussioner om materiel agens" ved Institut for Kultur og Globale Studier ved Aalborg Universitet.

Chris Holmsted Larsen, ph.d.-studerende ved RUC og domicileret forsker på Arbejdermuseet & ABA fortsatte sit projekt om kommunisten Carl Madsen. Projektet forventes afsluttet i 2015

Publikationer

Jesper Jørgensen: Die Schicksalsjahre 1989/90 aus dänischer Sicht, s. 203-225, I: Raimund Krämer/Detlef Nakath (Hrsg.): Kalter Krieg und deutsche Einheit. Perspektiven der Nachbarn, Potsdam: WeltTrends, 2014 (s.m. Thomas Wegener Friis)

Astrid Orsleff Hansen og Helle Leilund: Genbrug – en historie om dyd og nødvendighed i en arbejderfamilie gennem fire generationer. *Dragtjournalen* 8:11 (2014), s. 22-28.

Andre forskningsaktiviteter

I samarbejde med SFAH har Arbejdermuseet & ABA afholdt fire specialecafeer, hvor studerende fremlagde igangværende eller nyligt afsluttede specialer inden for det arbejderhistoriske forskningsfelt. Disse arrangementer er en del af institutionens løbende arbejde med at skabe interesse blandt studerende for at beskæftige sig med arbejderhistoriske emner og at benytte især arkiv- og bibliotekssamlingen i deres studier.

Besøgstal, bestillinger og forespørgsler

Besøgstal

Arbejdermuseet & ABA havde i 2014 96.869 besøgende. Dermed oplevede institutionen en let stigning i besøgstallet i forhold til 2013. Tallene dækker over en nedgang i antallet af voksne gæster, men en stigning i antallet af besøgende børn og unge. I alt 28.566 børn og unge besøgte Arbejdermuseet & ABA i 2014, og det er det højeste tal, institutionen har haft gennem de seneste ti år. I lyset af den udskudte åbning af udstillingen Med mennesker i foråret var der forventet en vis tilbagegang i antallet af voksne besøgende, men det er meget positivt at kunne notere en så stor fremgang i gruppen af børn og unge.

Læsesalen i Tåstrup oplevede en fremgang i antallet af brugere, og havde ved årets udgang noteret 782 besøg.

Online besøgende

Besøgstallene på hjemmesiden ligner generelt set billedet fra 2013. Dog kan man se let øget trafik omkring arkiv- og bibliotekssystemet og fotobutikken.

	Unikke besøgende	Sidevisninger
arbejdermuseet.dk	122.128	1.302.886
Arkiv- og bibliotekssystem	16.342	161.579
Fotobutik	17.323	116.319
humlenvedcarlsberg.dk	5.676	21.634

På hjemmesiden ligger et stort antal kilder, partiprogrammer og andet materiale fra arkiv- og bibliotekssamlingen til download. I 2014 blev der downloadet filer fra denne samling 357.864 gange, hvilket understreger den digitale efterspørgsel efter de kildegrupper, som Arbejdermuseet & ABA råder over.

På Facebook synes tæt ved 2.500 mennesker nu godt om Arbejdermuseet & ABAs side. Facebook er i stigende grad en vigtig kommunikationskanal mellem institutionen og dens brugere.

Anvendelse af arkivalier

Der har igennem året været øget anvendelse af arkivsamlingsen. Der er behandlet i alt 409 arkivadgangssager, der resulterede i fremtagning af 2.373 enheder. Dette er mere end en fordobling af tallene fra 2013.

De forbund og fagforeninger, der har indgået aftale med Arbejdersmuseet & ABA om opbevaring af journalsager, har i 58 tilfælde bedt om adgang til deres materiale.

Bogudlån

Der har i 2014 været 1738 bogudlån, heraf 679 med udlevering og aflevering gennem andre biblioteker. Dette er en stigning i forhold til 2013, især hvad angår udlån, der afhentes og afleveres på Hørsvinget eller i Rømersgade. Der har derudover været 1.512 læsesalslån af bøger, hvilket er en fordobling i forhold til 2013.

Anden publikumsbetjening

Efterspørgslen på køb af billeder fra fotoarkivet har ligget lavere end i 2013 og endte på 128 solgte fotos.

Der er modtaget og besvaret 1.128 faglige spørgsmål, hvilket er sammenligneligt med situationen i 2013.

Restaurant, butik og lokaleudlejning

Café & Ølhalle "1892"

I juni overgik forpagtningen af restauranten til Beatrice Nyman. Bortset fra besværlighederne ved i september og oktober at flytte restaurantens servering til festsalen som følge af vandskade har der været god fremdrift i restauranten med mange gæster, især i december måned. Der arbejdes fortsat på at sikre det tætte arbejde mellem museum og restaurant for at tilbyde de besøgende en så sammenhængende oplevelse som muligt.

Butik

Butikkens tilbud er fortsat populære blandt museets gæster i alle aldre. Det er tydeligt at sæsonprægede varer, især til jul, er meget efterspurgte, og der er i årets løb blevet diskuteret

forskellige muligheder for øget tematisering af dele af butikkens vareudbud, samt hvordan dette kan synliggøres mere.

Lokaleudlejning

Udlejningen af festsalen har i 2014 ligget på et lavere niveau end forventet. Analysen af hvad der kan være årsagen til dette, pågår stadig, men det står i hvert fald klart, at museet ikke har fået skabt gode samarbejder med faste udbydere af møder, kurser osv. Derimod er det dejligt at se organisationer, foreninger og firmaer vende tilbage år efter år til faste begivenheder.

Der er i årets sidste halvdel foregået en diskussion omkring udlejningen af festsalen i museets åbningstid. Som "museets største genstand" betyder lukning af festsalen for det almindelige publikum en væsentlig begrænsning af besøgsoplevelsen. Der vil derfor blive set på måder, hvorpå lukkede arrangementer kan flyttes ud i de sene eftermiddags- og aftentimer, således at festsalen i videst muligt omfang er åben for publikum.

Bygningerne

De store restaureringsprojekter er efterhånden i deres helt afsluttende faser, og der er i 2014 primært blevet arbejdet på enkelte fejlretninger. Som en del af restaureringen af forhusene er der igangsat opsætning af forsatsruder, ligesom der gennemføres andre varmebesparende tiltag i forhusene.

Café & Ølhalle "1892" blev i slutningen af august ramt af vandskade som følge af skybrud. Vandskaden medførte omfattende skader på trægulvet i serveringslokalet. Gulvet måtte udskiftes, hvilket heldigvis kunne rummes inden for forsikringsdækningen. I lukkeperioden var serveringen fra restauranten henlagt til museets festsal, og d. 5. november kunne Ølhalle igen byde gæster inden for i den enestående kælderrestaurant.

Bortset fra vandskaden i Café & Ølhalle "1892" fungerede de skybrudsforanstaltninger, der gennem de seneste år er blevet etableret i museumsbygningen og særudstillingslokalet.

Som følge af skybruddet i august blev et kloakdæksel i restauranten blændet som en ekstra forebyggende foranstaltning.

Organisation

2014 blev året, hvor Henning Grelle valgte at gå på pension efter en stor og lang indsats som chef for arkivet og ikke mindst som flittig forsker og formidler på det arbejderhistoriske område.

Henning valgte dog at fortsætte sin tilknytning til Arbejdermuseet & ABA gennem en tidsbegrænset emeritus-ordning og har derfor stadig sin jævnlige gang i institutionen.

I 2014 valgte Louise Karlskov Skyggebjerg at opsige sin stilling som direktør for Arbejdermuseet & ABA til fordel for en stilling som museumsinspektør og souschef på Danmarks Tekniske Museum.

Louise fratrådte direktørstillingen med udgangen af august, men fortsatte som projektmedarbejder frem til åbningen af særudstillingen "Forstaden – elsket og udskældt" 2. oktober.

D. 1. september tiltrådte Søren Bak-Jensen stillingen som direktør for Arbejdermuseet & ABA. Søren er cand. mag. i historie og ph.d., og kom fra en stilling som enhedsleder på Københavns Museum.

1. februar blev Helgi Eidesgaard ansat på en 1-årig kontrakt som projektmedarbejder på digitaliseringsprojektet Gråt Guld. Lars Bertelsen blev i november ansat som projektmedarbejder til færdiggørelse af samme projekt.

Astrid Orsleff Hansen var fra marts til november ansat som projektmedarbejder på udstillingen "Forstaden – elsket og udskældt".

Ronny Bergstein Nielsen blev 1. juni ansat som museumsassistent.

Samarbejde, netværk og bestyrelser

Arbejdermuseet & ABAs medarbejdere deltog i 2014 i en lang række relevante faglige fora, konferencer og netværk, herunder ODMs forskningsnetværk, ODAs formidlingsnetværk, Dragtpuljen, Arkivforeningen, Folkeuniversiteterne i København, Odense og Aarhus, Kulturnatten, Landsforeningen til bevaring af Foto og Film, IALHI, Worklab, DEFF samt EuropeanaPhotography.

Først Louise Karlskov Skyggebjerg og siden Ulrich Flaskager Hansen repræsenterede Arbejdermuseet & ABA i Privatarkivudvalget.

Søren Bak-Jensen overtog Louise Karlskov Skyggebjergs plads i bestyrelsen for Worklab.

Jesper Jørgensen (kasserer) og Margit Bech Larsen sad i bestyrelsen for Selskabet til Forskning i Arbejderbevægelsens Historie (SFAH). Louise Karlskov Skyggebjerg indgik i bedømmelsesudvalget for Arbejderhistorieprisen 2013, mens Katrine Madsbjerg var medlem af redaktionen for Arbejderhistorie.

Thomas Meldgaard sad i bestyrelsen for Arbejdernes Kunstforening.

Freddie Nielsen var tovholder i FFB, Fagbevægelsens Fælles Bibliotekssystem, der omfatter fire biblioteker.

Helle Leilund indgik i censorkorpset på Københavns Universitet, på Håndarbejdets Fremmes Seminarium og på Det Informationsvidenskabelige Akademi.

Jesper Jørgensen var korresponderende redaktør (correspondent) på The International Newsletter of Communist Studies (Potsdam).

Arbejdermuseet & ABA og medarbejdere ved institutionen var bl.a. medlem af Sammenslutningen af Lokalarkiver (SLA), Organisationen Danske Museer (ODM), Organisationen Danske Arkiver (ODA), ICOM, Landsforeningen til bevaring af Foto og Film (LFF), Specialmuseumsforeningen, Danmarks Forskningsbiblioteksforening, Kulturklik, Worklab, Arlis/Norden, International Association of Labour History Institutions (IALHI), Selskabet til bevaring af Industrielle Miljøer, The Society for the History of Technology (SHOT), The International Committee for the Conservation of the Industrial Heritage samt Museumsformidlere i Danmark (MID).

Arbejdermuseet & ABAs bestyrelse

Bestyrelsen bestod pr. 31. december 2014 af:

Marie-Louise Knuppert, LO (formand)

Lena Brostrøm Dideriksen, Dansk Artist Forbund (næstformand)

Ane Buch, Håndværksrådet

Asbjørn Hellum, Statens Arkiver (valgt af Advisory Board)

Bjarne Salomonsen, A-pressen

Katrine Madsbjerg, medarbejderrepræsentant

Sune Bøgh, udpeget af Københavns Kommune

Arbejdermuseet & ABAs Advisory Board

Advisory Board bestod pr. 31. december 2014 af:

Andreas Albertsen, SF

Asbjørn Hellum, Statens Arkiver

Christian Sune Pedersen, Nationalmuseet

Jens Thorhauge, tidligere Styrelsen for Bibliotek og Medier

Niels Jul Nielsen, Københavns Universitet

Troels Ravn, Socialdemokraterne

Årsregnskab

Resultatopgørelse

1. januar 2014 – 31. december 2014

Note	Realiseret	Budget	t.kr.	
	2014	(ikke revideret) 2014	2013	
Indtægter				
1	Driftstilskud fra staten	8.616.393	8.615.000	8.615
2	Projekttilskud fra staten	713.134	1.310.000	502
3	Tilskud fra kommuner	959.000	980.000	990
4	Ikke-offentlige tilskud	8.150.002	7.689.000	13.360
5	Tilskud fra EU og Nordisk Ministerråd	-	-	100
6	Entreindtægter	1.828.184	1.978.000	1.941
7	Butik og Café	3.068.540	3.192.000	3.161
8	Øvrige indtægter	2.610.906	2.400.000	2.592
9	Renter	85.320	20.000	81
	Indtægter i alt	26.031.479	26.184.001	31.342
Omkostninger				
10	Personale	13.685.196	14.329.001	13.858
11	Lokaler, ejendomme og friarealer	2.748.291	3.151.000	6.874
12	Samlingens forvaltning mv.	434.585	435.000	2.107
13	Undersøgelser og erhvervelser	32.699	5.000	231
14	Konservering	13.130	45.000	6
15	Udstillinger	260.800	245.000	648
16	Anden formidlingsvirksomhed	1.247.073	1.150.000	668
17	Administration	1.244.485	1.262.000	1.203
18	Husleje, prioritetsrenter og afdrag	2.367.122	2.360.000	2.369
19	Andre renter	27.461	176.000	166
20	Butik og Café	1.784.042	1.811.000	1.934
	Omkostninger i alt	23.844.884	24.969.002	30.064
	Resultat før afskrivninger	2.186.595	1.214.999	1.278
21	Afskrivninger	1.182.458	1.200.000	1.182
	Årets resultat	1.004.137	14.999	96

Balance

Balance pr. 31. december 2014

Note		Realiseret 2014	t.kr. 2013
	Aktiver		
	Anlægsaktiver		
21	Materielle anlægsaktiver	64.583.354	65.766
22	Finansielle anlægsaktiver	<u>454.144</u>	<u>562</u>
	Anlægsaktiver i alt	<u>65.037.498</u>	<u>66.328</u>
	Omsætningsaktiver		
	Likvide beholdninger	6.116.278	8.046
	Varebeholdninger	351.482	325
23	Andre omsætningsaktiver	<u>4.852.825</u>	<u>4.771</u>
	Omsætningsaktiver i alt	<u>11.320.585</u>	<u>13.142</u>
	Aktiver i alt	<u>76.358.083</u>	<u>79.470</u>
	Passiver		
24	Egenkapital i alt	<u>5.243.341</u>	<u>4.240</u>
25	Langfristet gæld	62.655.629	63.171
26	Kortfristet gæld	<u>8.459.113</u>	<u>12.059</u>
	Gæld i alt	<u>71.114.742</u>	<u>75.230</u>
	Passiver i alt	<u>76.358.083</u>	<u>79.470</u>
27	Eventualposter m.v.		
28	Pantsætninger og sikkerhedsstillelser		
29	Årets projekter		

Søren Hjort Nielsen, "Volddronningen og hendes galan", (1929)

Maleri fra udstillingen "Med mennesker".

www.arbejdermuseet.dk

Rømersgade 22, 1362 København K